

מלון יקרון והיה שנים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָרְאָה חֶזְקָה

חֶזְקָה דְאִזְרֵי־תָא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

עומק משמעות אחדות

שאינו תופס מקום לכן בשרשם הרוחני הם אחד ממם.

והגם שאין כל ישראל שווים בחכמה ובצדקות ולא הרי זה כהרי זה, אך זה רק בבחינת הגוף שיש בו איברים שונים אחד חשוב מחבירו, ועיקרא דכולא הוא הראש שיש בו השכל, וגם הלב שממנו בינה לאדם, והכליות יועצות, וככל שקרוב איבר זה לאיברים שהנשמה תלויים בהם כך נחשב הוא יותר. וכן הוא הדבר בכללות ישראל שהצדיק הוא השכל לכל העולם ולכל העם שמתפשט שכלו לכולם, וכן יש 'עיני העדה' וכו'.

וכמו בגוף האדם כאשר יש חולי או מיחוש כלשהו במוח מרגישים זאת שאר האיברים, כך אם ישנו הרהור דק מן הדק בראשי העדה מרגישים כל עם ישראל אפילו המרוחקים מאוד עד שיכולים לבוא לידי חטא בשל כך. וכן בהיפך, כשם שמיחוש בשאר האיברים משפיע על המוח שמיד מרגיש את זה, כי הרי זה גוף אחד, כך עלולים חטאי העם לגרום הרהור לצדיק.

משה רבינו ע"ה בענוותנותו תלה חטאם של ישראל בשלו

לפי זה ביאר **הבעל שם טוב ע"ה** דברי משה רבינו ע"ה 'ואם אין מחני נא מספרך' שכיון שחטאו ישראל, חשב משה רבינו שסיבת חטאם הינה בסיבתו, כמו שהראש משפיע על כל הגוף כך הצדיק כשחלילה חוטא בהרהור משפיע על כל העם, ולכן אם חטאו, ודאי שהושפעו ממנו וממחשבתו שלא הייתה טובה, ולכן 'מחני נא' כי איני זכאי שתתקבל תפילתי. אך הקב"ה השיב לו שהפגם אינו מחמתו אלא מחמת חטאם הגיע הרהור לראש הדור ולכן תפילתו מקובלת כי הרהורו בא לו באונס גמור.

מעתה נשובה לראשונה, זהו אפוא ביאר דברי שערי אורה, והיו **תואמים מלמטה** שלמטה נראים ישראל כנפרדים וכל אחד עומד על מקומו בפני עצמו, אך **ויחידיו יהיו תמים אל ראשו** למעלה בשרש בני ישראל הינם בבחינת 'תמים' שמחברים זה בזה כאחד.

כלל ישראל כגוף אחד וכשחוטאים משפיעים זה על זה

בדבריו אלו ביאר **בערבי נחל** (בהעלותך דרוש ב) את דברי **הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** שאמר לבאר את הכתוב (לעיל לב לב) 'ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת', כי כלל ישראל אף שהגופים מחולקים זה מזה מכל מקום מצד נשמותיהם בשרשם למעלה הם אחדות אחד, כי לדבר גשמי יש לו גבול ומקום לכן גם שייך בו ריבוי ופירוד וחלוקה, מה שאינו כן בדבר רוחני

וְהָיוּ תוֹאֲמִים מְלֻמְטָה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תָמִים אֶל רֵאשׁוֹ אֶל הַטְּבַעַת הָאֶחָת וְגו' (לו כט).

להבין את שינוי הלשון שבתחילה אמר 'תואמים' ובהמשך 'יהיו תמים' יש לבאר מה שכתב **בשערי אורה** (שער ה) כי 'תואמים' מלשון 'תואמים' הנראים כשני דברים נפרדים, אך לשון 'תמים' משמעותו אחד מיוחד בתכלית ללא פירוד כלל, וזה באה תורה לומר כי למטה היו נראים כנפרדים זה מזה, אך 'יחידיו יהיו תמים אל ראשו' כי המביט בראש יראה שהינם אחד ממם.

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

התאספות בני ישראל מעוררת כח מתן תורה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (לה, א).

רואים במעמד מתן תורה יסוד הקדושה שבישראל, ששם נזכר עניין ההתקהלות והאסיפה, שיום מתן תורה קרוי בתורה (דברים ט י) 'יום הקהל', כי התאספות בני ישראל היא שעוררה את השפעת התורה מלמעלה כמו שנאמר למשה רבינו ע"ה (שם ד י) 'הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי', 'את כל הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם' (שם ה יט).

וכן זה אינו דבר שהיה פעם כי אם בכל דור ודור חוזר ובא כח זה בעת שישאל מתאספים כדברי **השפת אמת** (ואתחנן תרל"ט ד"ה בפסוק): 'אל כל קהלכם' 'כל' מיותר לכאורה, ויש לומר על כל הקהילות שמתאספין בני ישראל תמיד וכו', וכל זה בא בשעת מתן תורה כמו שכתוב 'הקהל כו' ואשמיעם את דברי', היה הכנה והארה שכל התאספות של בני ישראל לדורי דורות יכולין לעורר אותן הדברים, עכ"ל. הרי לנו שכל התקהלות בני ישראל לשם שמים הרי היא בכלל מה שנאמר 'כל קהלכם'.

בכך מובנים ההפלגות שדיברו חז"ל בגדלות התאספות עשרה מישראל, שכן אמרו (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', ועשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם (אבות פ"ג מ"ו).

כי כל דבר שהוא לשם שמים יש לו קיום נצחי, וכיון שהתקהלו בני ישראל בקבלת התורה לשם שמים, נקבע כוח ההתקהלות לדורות לעורר כח מתן תורה (שפת אמת לשבועות תרמ"ז ד"ה כתיב).

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

'דיים' - בענייני עולם הזה 'והותר' - בענייני שמים

כדרך זו מצינו בהרבה מקומות בספרי הקודש לבאר, עד כמה נצרך לבקש ולכסוף לעוד רוחניות ובד בבד לעצור נפשו שתסתפק במה שיש לה בענייני הגשמיות. כדוגמא מה שאמרו 'וידעת היום והשבות אל לבבך' שזהו הידיעה החשובה שבעולם ואין עוד בלתי, 'כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל' שבכל ענייני שמים עבודת היהודי תהיה בבחינת 'ממעל' שתמיד יראה כמה עליו להוסיף ולהתעלות לדרגה גבוהה משעומד בה עכשיו, אך 'ועל הארץ מתחת', ענייני הארץ וגשמיות שם יש לעבוד בבחינת 'מתחת' שכמה שיכול לצמצם לדרגה נמוכה יותר עדיף.

'דיים' בגשמיות יסתפק באשר לו 'והותר' ברוחניות ישתוקק תמיד להוסיף

בזה אפשר לתרץ הסתירה שבפסוק **והמלאכה הייתה דיים לכל המלאכה לעשות אותה והותר**, שנראה שיותר דבריו, אם הייתה המלאכה דיים, מהו והותר שמשמעו שעוד נותר ממלאכת המשכן, אך לפי דברינו יבואר, שממלאכת המשכן נלמד לעבודתנו בעולם היאך נשרה שכינה בינותינו, ושתי דרכים יש להנהגתו של אדם, האחת **דיים** - שבענייני עולם הזה והגשמיות יש לו להשתמש במידת **דיים** שדי לו במה שיש ואל יכסוף ליותר מכך בבחינת 'איזהו עשיר השמח בחלקו', ואילו בדרך השניה **והותר** - יש להשתמש לענייני שמים תורה וקדושה, שבזה לא יסתפק באשר כבר השיג אלא תמיד יכסוף וישתוקק למעלה גדולה ממה שנמצא בה עתה, שלצורך זה נבראה התאוה בעולם, שישתוקק להוסיף עוד ועוד במלאכת הקודש.

אשריו של האדם שזכה ומנצל כוחותיו לטוב ורוחניות, אך אם חלילה וחס לא זכה מנצל זאת לחולין. כדרך שאמרו חז"ל (ב"ר יג ז): 'לא נברא אדם אלא לעמל, אם זכה הוא עמל בתורה, ואם לא זכה הוא עמל בארץ, אשריו לאדם שהוא עמל בתורה'. ועל זה נאמר 'והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו' ונתתי מטר ארצכם בעיתו, כלומר, אמנם יש לו לאדם לעמול בעבודת האדמה כמו שכתוב (בראשית ג יט) 'בזיעת אפיך תאכל לחם', אך אם שמוע נשמע למצוות ה', נצא ידי חובת העמל בעמל התורה והמצוות, ושאר הדברים הנצרכים יבואו לנו בברכת שמים.

דוד המלך ע"ה ביקש שמאחר שמשתמש בכח התאוה לה' יעזור לו שלא תתאוה נפשו לגשמיות

ביאור הדבר, כי אכן עבודה גדולה יש כאן, ויש לו לאדם להתחנן לזכות לסייעתא מן שמיא להצליח במלאכת עבודת קודש זו, וכך שפך נפשו בתפילתו דוד מלכנו ע"ה, באמרו (שם כה א) 'שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא', כפי שביאר **בעל אפיקי יהודה** (שם), שדוד המלך ע"ה ידע שקשה היא העבודה להשתמש בכוחות מנוגדים פעם בזה ופעם באחר, כמו מידת התאוה שבענייני רוחניות יש להשתמש בה ולכסוף תמיד למעלה למעלה, אך ברגע שמגיעה התאוה לכוחות עולם הזה צריך לאזור כוח שלא להשתמש בה, נמצא כי יש להשתמש בכוחות מנוגדים בכל רגע ורגע, הסתפקות לענייני עולם הזה, והתאוות וכיסופין לענייני הרוחניות.

כיון שאני משתמש בכח התאוה לעבודתך עזרני שנפשי הגשמית תסתפק במה שיש לה

לכן ביקש דוד המלך ע"ה 'שמח נפש עבדך' - אתה ה' שמח את נפשי והביאה לידי סיפוק - היינו נפש המתאוה לענייני העולם, ואומר כמתנצל כי אני איני יכול לדאוג להשקיטה מהשתוקקותה, וזאת, 'כי אליך ה' נפשי אשא' - כיון שאני נושא את נפשי ואת השתוקקותה אליך לדברים הרוחניים, בכך אני מעורר על עצמי את כוח התאוה והכיסופין להינשא ולבקש עוד, וקשה עלי הדבר להשתמש במידה זו רק בעבודת ה' שאין בכוחי להשתמש במידת ההסתפקות כאשר איני מסתפק בהשגת רוחניות, והרי מידת התאוה כשהיא לגשמיות מפריעה להשגת החכמה וההתעלות בעבודת ה' יתברך, לכן אתה ה' 'שמח נפש עבדך' - עשה אתה למעני וספק את נפשי בענייני עולם הזה.

ובזה פירש במקום אחר (דרוש ל"ז יא) דברי דוד ע"ה (תהלים קד לג) 'אזמרה לאלוקי בעודי' שעבודת הזמרה לאלוקי היא בבחינת 'עודי' - להוסיף עוד ועוד, אולם על נפש החיונית באדם בענייני עולם הזה, יומלץ 'צדיק אוכל לשובע נפשו' (משלי יג כה).

'בשמים ממעל' - אתבונן למעלה גדולה מעכשיו 'בארץ מתחת' - אתבונן לדרגה נמוכה מעכשיו

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויפלא העם מהביא. והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (לו ו-ז).

התקשו המפרשים בביאור פסוק זה, מצד אחד אומרת התורה 'המלאכה הייתה דיים', שנדבת עם ישראל הספיקה במדויק למלאכת המשכן, אך בסיום הפסוק נאמר 'והותר', שמשמעו שנשאר יותר מהדרוש למלאכה, הרי זה תרתי דסתרן אהדי.

ויש לבאר בהקדם מה ששינוי במסכת אבות (פ"ד מ"א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו וביארו בספרן של צדיקים, כי כל זה אינו אלא בענייני גשמיות וקנייני עולם הזה, שם אומרים לו לאדם כי כאשר יהיה שמח בחלקו ייחשב לעשיר, אך בענייני שמים ורוחניות אל לו לאדם להסתפק במה שבדו, אלא ישתוקק ויכסוף ליותר ממעמדו שעכשיו, וע"י זה יוכל לצבור הון של קדושה ורוחניות ולהיעשות עשיר.

זו בעצם הסיבה שנברא האדם בטבעו שלא יסתפק במה שיש לו וישתוקק תמיד ליותר ממה שהשיג, וכך כתב **באפיקי יהודה** (דרוש מקוה מים ערבי נחל יג) בשם הספר הקדום **רוח חן**: כי הוטבע האדם בכח המתאוה, שייבקש וישתוקק ליותר ממה שיש לו ושלא יסתפק במה שכבר השיג, כל זה הטביע לו יוצר בראשית ברוך הוא, כדי שעל ידי הכח הלוז התואב והכוסף יבקש לעלות במעלות בדרכי התורה והמצוה ומה שהשיג כבר ממנה, יחשב לו למעט מזעיר, ולא יחזיק טובה לעצמו לומר די מה שלמדתי ומה שעשיתי.

יש להשתמש בתאוה רק לצרכי שמים

אחר שראינו כי כל מטרת התאוה והכיסופין הכל לצורך שמים, להתאוות להשתוקק ולכסוף למעלות רמות בלי שיעור ומידה בבחינת 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' (תהלים פד ג), יטען האדם הכיצד אוכל להשתמש בכח התאוה רק למטרה שלשמה נוצר, שבענייני גשמיות יסתפק וישמח בחלקו, ולעומתם ענייני שמים יכסוף ויתאוה ולא יסתפק בכל אשר לו, רק יעלה מעלה מעלה בעבודת ה' וביראתו עד שלא יאמר די. שכן אם ישתמש בתאוה זו לצרכי העולם יעכב את ההתעלות לצרכי שמים.

השבת מקיפה את האדם כולו

שלומים מאביה הבורא ברוך הוא, מחמת הגוף שהוא כבן כפר חסר דעה, לכך צייתה התורה לענג הגוף בשבת וביום טוב, וכשהגוף שמח בשמחת הגוף אז יש פנאי לנשמה לשמוח בשמחת דביקותה במלך הקדוש ברוך הוא.

רצון המלך שישמחו עמו בני העיר

והרי זה בבחינת מלכותא דרקייעא כעין מלכותא דארעא, וכמו מלך בשר ודם בעת שמחתו רצונו שישמחו עמו כל בני היכלו וכל המקורבים אליו והסרים למשמעתו, שיתענגו בתענוגים ויתעדנו בתפנוקי מעדנים ושתות יינות מבושמים, להיות ששים ושמחים ברוב חדוה ונחת ביום שמחתו. וכבוד גדול הוא למלך שישתתפו הכל ביום שמחת לבו. כך הוא ממש ויותר מזה בכפל כפלים לאין קץ ביום השבת, יום שמחה וחדוה ותענוג גדול לפני צור ישראל ברוך הוא, ואור שמחת השבת המאיר בזיו הדרו בכל העולמות הקדושים, וכמה וכמה גדול התענוג ונחת רוח שעולה לפני מי שאמר והיה העולם, כשאנו שמחים ביום שמחתו ומתעדנים בתפנוקי מעדנים בכל שלש פעמים, כל אחד ואחד במה שהוא מתענג לפי ערכו ומדרגתו בין בגופו ובין בנשמתו.

נמצא אפוא שביום שבת קודש גם התענוג הגשמי הוא מצוה, וסעודות השבת הם בבחינת 'אז תתענג על ה' שגם ה'לכם' - ענייני הגוף יהיו אף הם קודש, ומתוך אכילה ושתיה של מצוה באים לזמר זמירות שירות ותשבחות למלך קל חי וקיים, וגם הגוף וגם הנשמה מקבלים את מבוקשם ויש שמחה ושלום ביניהם.

וכן מובא בשם האבני נזר זלה"ה, נר שבת משום שלום בית (שבת כג:), כי בכל ששת ימי המעשה אין שלום בתוך גוף האדם, שהנפש מושכת למעלה והגוף והחומר למטה, אבל בשבת אפילו עם הארץ אימת שבת עליו (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א), אין הגוף והחומר מושכים כל כך למטה ונעשה שלום ביניהם (שם משמואל וירא תרע"ז ד"ה וכעין).

וזהו שאמרה תורתנו הקדושה **וביום השביעי יהיה לכם קודש**, וביאר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שהוא על דרך חציו לה' וחציו לכם, שבשבת ה'לכם' הוא גם כן לה', וזה יהיה לכם קודש, ה'לכם' יהיה גם כן 'קודש', וקל להבין.

שבת, דאיהו שלמא דעלאי ותתאי, וכדין אתקיים עלמא], וכן נוהגים לומר 'שבת שלום'. וביאור השייכות שלום לשבת, כי האדם מורכב משני כוחות מנוגדים, הגוף הגשמי והנשמה הרוחנית, והם נלחמים זה בזה מיום הוולדו ועד יום פטירתו מן העולם, כי הנשמה לא תחפוץ בשום אכילה ושתיה או בשום תענוג מהבלי העולם הזה, רק בדברים רוחניים כתלמוד תורה ומצוות ומעשים טובים, וסיגופים ותעניות בכדי לנקות אותה מחלאת החטאים והעוונות, מה שאין כן הגוף ממש להיפך, והוא להוט אחר המאכלות והמשתאות והתענוגים. ולכן בכל ימות החול המה מתקוטטים זה עם זה, ובימים שיש בהם אכילה ושתיה אזי הגוף מתענג והנשמה מצטערת, ובימי תענית אזי הנשמה מתענגת והגוף מצטער.

עונג שבת לגוף מסייע לנשמה לשמוח

ויש להוסיף עוד על פי המבואר **בתולדות יעקב יוסף** (כי תבוא) בטעם משתה ושמחה בשבת וביום טוב, מלבד סוד הדבר המבואר לבאים בסוד ה' תיקון שלש סעודות של שבת, על דרך הדברים ששמע ממורו ורבו **הבעל שם טוב ע"ה**, משל לבן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד, שם היה שרוי במחיצת אנשים פחותי ערך וקטני דעה. לימים קיבל הבן מכתב מאביו המלך ושמח בו מאד עד שביקש לרקוד, אך התבייש מבני הכפר שלא יהיו מסוגלים להבין את שמחתו וילעגו עליו באומרם מה יום מיומיים ולשמחה מה זו עושה. מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר, וקנה להם יין ושאר מיני משקאות המשכרים והיטיבו בהם את ליבם כל כך עד שהתחילו לרקוד. הם רקדו משמחת היין, וכך הוא מצא עת לשמוח מאוד בשמחת המכתב שקיבל מאביו.

הנמשל הוא, שהנשמה מרגישה את נועם זיוה של שבת קודש בעוד שהגוף אינו מרגיש מאומה, ובושה הנשמה לשמוח בתענוגים שקיבלה מאת אביה המלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, דהיינו הנשמה היתירה שהיא לה כאיגרת

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִי־לְכֶם קָדֹשׁ שַׁבָּתוֹן לַה' כָּל הַעֲשֵׂה בּו מְלָאכָה יִמָּת (לה ב).

ידוע ומפורסם מה שאומרים בשם הגאון **מווילנא ע"ה** שבכל מצוות התורה אדם מקיים את המצוה באחד מאבריו, כדוגמת מצות תפילין שמניחים ביד ובראש וכדומה, מלבד שתי מצוות שהאדם מקיים אותם בכל אברי גופו, והם מצות סוכה ומצות יישוב ארץ ישראל, שנכנסים לתוכם בשלימות הגוף, ואף הסמך רמז נאה לכך בפסוק (תהלים עו ג) **יְיָהִי בְשָׁלֹם סוּכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן**, 'ויהי בשלם' אלו הן המצוות שאדם מקיים בגוף שלם, 'סוכו' רמז למצות ישיבה בסוכה, 'ומעונתו בציון' מצות יישוב ארץ ישראל.

כדבר זה דרש הרה"ק רבי שמחה בונם **מפרשיסחא ע"ה**, הוסיף רבי שלמה לייב **מלענטשנא ע"ה** שהשבת במעלה גדולה עוד יותר ממצוות סוכה ויישוב ארץ ישראל, שאין צריך לעשות שום דבר ופעולה ואף תנועה קלה בכדי להיכנס אליה, רק בהגיע זמן השבת הרי הוא כבר בתוך המצוה ממילא, ויותר מכך, כי מארץ ישראל ומסוכה יכול לצאת באיזה זמן שירצה, מה שאין כן במצות שבת אי אפשר לצאת מן המצוה במשך כל היום אפילו לרגע, וכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים מתקדשים שהרי כולם מחוייבים בשמירת שבת, ומוקפים כולם במצות וקדושת השבת.

'שבת שלום' - שלום בין הנשמה והגוף

יתכן לבאר בתוספת ביאור, מה עניין יש בכך שבמצוה זו נכנסים עם כל המלבושים, דהנה מובא בשם **האריז"ל** שבלייל שבת כשיכנס אדם לביתו יאמר בקול רם ובשמחה יתירה 'שבת שלום', כחתן המקבל את הכלה בשמחה גדולה ובסבר פנים יפות. ואם אין מנהגו כן מכל מקום הרי יאמר 'שלום עליכם מלאכי השרת, מלאכי השלום מלאכי עליון' שתיקנו המקובלים לאמרו (כמובא בתיקוני שבת).

ובאמת כבר מצינו בדברי הזוהר הקדוש (קרח קעו:) שהשבת נקראת שלום [בזוהר: תא חזי, לית עלמא קאים אלא על שלום, כד ברא קודשא בריך הוא עלמא לא יכיל לאתקיימא עד דאתא ושרא עלייהו שלום, ומאי הוא,

